

বনকুঁৱৰী

চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা

পাঠটো নিৰ্বাচন কৰাৰ উদ্দেশ্য :

ইংৰাজী ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হৈ চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালা, হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আদি কবিসকলে অসমীয়া ভাষাত ৰোমাণ্টিক কবিতা ৰচনা কৰে। তেওঁলোকে প্ৰধানতঃ কবিতা লিখাৰ কৌশল ইংৰাজী কবিতাৰ পৰা গ্ৰহণ কৰিছিল; কবিতাৰ বিষয় বা সমল সংগ্ৰহ কৰিছিল প্ৰধানকৈ নিজৰ দেশ-সমাজৰপৰা। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ 'বনকুঁৱৰী' এটি সুন্দৰ ৰোমাণ্টিক কবিতা। অসমৰ সহজ-সৰল গাঁৱলীয়া সমাজে বিশ্বাস কৰে যে বনকুঁৱৰী, জলকুঁৱৰী, গৃহকুঁৱৰী বা গৃহলক্ষ্মী আদি অশৰীৰী দেৱী ক্ৰমে বননি, জলাশয়, মানুহৰ ঘৰ আদিত বসবাস কৰে। এই দেৱীসকলে মানুহক বিপদৰ পৰা ৰক্ষা কৰে বুলিও মানুহে বিশ্বাস কৰে। এনে ধৰণৰ জন-বিশ্বাসক ভেটি কৰি আৰু নিজস্ব কল্পনাৰ ৰহণ সানি কবিয়ে বনকুঁৱৰী কবিতাটি ৰচনা কৰিছে। 'জোনাকী' আলোচনীৰ প্ৰথম সংখ্যাত প্ৰকাশ পোৱা এই কবিতাটিক প্ৰথম অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতা বুলি কোৱা হয়। গতিকে ইয়াৰ ঐতিহাসিক মূল্যও আছে। প্ৰথম স্তৰৰ অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ স্বৰূপ কেনে আছিল, তাৰ এটি আভাস দিয়াৰ উদ্দেশ্যে কবিতাটি পাঠ্যক্ৰমত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে।

কবি পৰিচিতি :

জোনাকী যুগৰ ত্ৰিমূৰ্তিৰ অন্যতম চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালা অসমীয়া কাব্য জগতত ‘প্ৰতিমাৰ খনিকৰ’ৰূপে খ্যাত। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালাৰ জন্ম হয় শোণিতপুৰ জিলাৰ কলংপুৰ মৌজাৰ ব্ৰহ্মজান গাঁৱত ১৮৬৭ খ্ৰীষ্টাব্দত। তেওঁৰ পিতৃৰ নাম আছিল হৰিবিলাস আগৰালা। কলিকতালৈ উচ্চ শিক্ষা লাভৰ বাবে যোৱা চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালাই তৃতীয় বাৰ্ষিক শ্ৰেণীতে পঢ়া সামৰি চাহ আৰু ছপাশালৰ ব্যৱসায়ত লাগে। পৈতৃক সম্পত্তি তামোলবাৰী চাহ বাগিচাৰ চাহ উৎপাদনত প্ৰকাশ পোৱা তেওঁৰ কৰ্মনিষ্ঠাৰ বাবে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় স্বীকৃতি লাভ কৰে— চিকাগোত হোৱা চাহ সন্মিলনত।

১৮৮৯ খ্ৰীষ্টাব্দত কলিকতাৰ পৰা, লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱা আৰু হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ লগ লাগি ‘জোনাকী’ আলোচনী সম্পাদনা কৰি প্ৰকাশ কৰে। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালা আছিল ‘জোনাকী’ৰ প্ৰথম সম্পাদক। ‘জোনাকী’ত প্ৰকাশ পোৱা আগৰালাদেৱৰ ‘বনকুঁৱৰী’ নামৰ কবিতাটোৰেই অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ শুভ আৰম্ভণি হয়। ইয়াৰ উপৰি ‘অসমীয়া’, ‘সাদিনীয়া অসমীয়া’, ‘তিনিদিনীয়া অসমীয়া’ বাতৰি কাকত প্ৰকাশ আৰু পৰিচালনা কৰি চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালাই অসমীয়া সংবাদ জগতলৈ উল্লেখযোগ্য বৰঙণি আগবঢ়াই গৈছে। তেওঁৰ কবিতা পুথি দুখন ‘প্ৰতিমা’ আৰু ‘বীণবৰাগী’। ‘বনকুঁৱৰী’ কবিতাটো ‘প্ৰতিমা’ কবিতা পুথিৰ অন্তৰ্গত। ‘প্ৰতিমা’ সম্পৰ্কে লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাই কৈছিল— “প্ৰতিমাখন সৰু, কিন্তু নিভাঁজ সোণৰ।” ১৯৩৮ চনত চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালাৰ দেহাৱসান ঘটে।

চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰালাৰ কবিতাৰ প্ৰধান বিষয়বস্তু হৈছে প্ৰকৃতি, প্ৰেম আৰু সৌন্দৰ্য।

মূল পাঠ :

নিজম দুপৰীয়া সুহুৰিটি মাৰি
 মাতিলে নো কোনে কাক?
 বিজন বনত কোন ক'ত আছে?
 হালিছে গছৰ আগ।

গহীন গছত বতাহৰ ছাটি—
 পাত কঁপে থৰ থৰ।
 হাবিৰ মাজৰপৰা কোনে নো বা
 মাতি উঠে 'মৰ মৰ?'

নিচুক লতিকা গছক সাবটি—
 প্রতি অঙ্গে চুমাচুমি।
 পাতৰ আঁৰত থাকি কপৌটিয়ে
 কিবা কৰে জুমাৰুমি!

মৰমৰ গীত জুৰিলে লাজুকি—
 মাত ফুটেই বা নাই।
 বিৰিখে হাঁহিছে হালিছে জালিছে
 নইৰ মুখলৈ চাই।

কিবা কথা কয় নৈয়ে কুলু কুলু
 ইয়োটো ধেমালি যিহে!
 কোনে চায় নিতৌ বনৰ ধেমালি?
 মাতিলে নো সিটি কিহে?

গছৰ আগত ময়না পখিটী
 মাতি সি নিচুক হ'ল।
 শুনো শুনো শুনিবলৈ বাট চাওঁ,
 মনতে হেঁপাহ ব'ল।

সিজুপি বকুল,— এই এৰাবাৰী
 কোন কাহানি বা গল!
 চিন এই ভেটি তামোল লেটেকু—
 হ'ল বহু দিন হ'ল।

বাঁহৰ ছঁয়াত গজালি গজিছে
 কোন নো ইয়াত ফুৰে?
 জুৰ জুৰ কৰি বতাহ বলিছে
 বাঁহৰ মাজে মাজে ঘূৰে।

পাতে পাতে কিবা ফুচ্ফুচাইছে
 মাৰিছে মিচিকি হাঁহি।

কলাঘুমটীয়া সুখৰ এলাহ
 বতাহে সুৰসুৰায়হি।

গাত গা লগাই কপৌ দুটিয়ে
 মুখতে মুখ দি আছে।

অকণি বুকুত ইটিক সুমাই
 সিটিয়ে মৰম যাচে।

অকণি ছোৱালী— যক্ষিণী কন্যা
 এফেৰি ফুলৰে পাহি
 জানৰ কাষত পানী খুৱাইছে
 হৰিণা পোৱালি লাহি।

চমকি চায় বই থাকে থৰে—
 কুমাৰীৰ মুখলৈ চাই,
 'কিনো নো চাইছ!' বুলি ছোৱালীয়ে
 গালতে হাঁহি চৰায়।

দুখোজতে লৰি পালেগৈ ঘূৰি
 যক্ষিণী কুমাৰী মাজ,
 আঁহতৰ তলে নাচিছে দুজনী
 পিন্ধি বনফুল সাজ।

মুকলি চুলিৰে নাম গায় ঘূৰি
 চাপৰি টুক্ টুক্ টুক্।
 ৰূপহীৰ মেল দেৱযোনি খেল
 মানুহে নেদেখা মুখ।

খিল্ খিল্ হাঁহি গ'ল দিহাদিহি
 চিঙ্গে ফুল কতোজনী।
 কপৌৰ বাহলৈ উৰি গ'ল কোনো,
 দিলে গৈ চুমা একণি।

খোপাত পিন্ধিছে বনৰ পখিলা,
 আটাই আপোন ধন।
 বন ফুলৰ মৌ পিছে কোনোৱে বা,
 শান্ত হ মানুহ মন।

কি দেখিছ সৌ শ্যামল পাটীত
 ছঁয়াত বা কিনো চাম।
 নীল চুলি মেলাইছে কোনে নো বা—
 মুখনি উজল শ্যাম।

মৰকত মণি জিলিকে শিৰত—
 দেৱী হ'ব বনকুঁৱৰী।
 মুকুতাৰে অঁৰা লগতে ইজনা
 জলৰ দেৱী নীয়ৰী।

চুলি বান্ধি দিছে কুঁৱৰীৰ মেলি,
 খোপাত আঁৰিছে মালা,
 আগতে অলেখ বনফুল ৰাশি
 ৰূপেৰে গোক্লেৰে ভৰা।

জুৰজুৰ কৰি আনিলে বতাহে
 উৰাই কেতেকী পাহি,
 মল্‌মলাই গ'ল দিশ বিদিশ
 মাতিলে বতাহে হাঁহি—

“মৰম ভিখাৰী, বিচাৰিছোঁ দেৱী
 প্ৰাণৰ অমিয়া মাধুৰী।”
 মিচিকনি মাৰি হাঁহি দান দিলে
 দুয়ো প্ৰকৃতি কুঁৱৰী।

অখিৰ বায়ুৰ শিয়ঁৰিল নোম,
 উছলাইছে গৈ জান
 কাৰণ-নেদেখা আনন্দৰ টোৱে
 বুৰালে প্ৰাণীৰ প্ৰাণ।

কঠিন শব্দৰ অৰ্থ :

নিজম	—	নিস্তৰ্ক।
বিজন	—	জনহীন।
লতিকা	—	সৰু লতা।
কলাঘুমটীয়া	—	চিল্মিল্কৈ অহা টোপনিৰ অৱস্থা।
যক্ষিণী	—	এক শ্ৰেণীৰ প্ৰেত।
দেৱযোনি	—	উপদেৱতা; ভূত-প্ৰেত আদি।

- শ্যামল — সেউজীয়া।
 জলৰ দেৱী নীয়ৰী — কবিয়ে নিয়ৰ (নীয়ৰ)ক জলৰ দেৱী
 বুলি কল্পনা কৰিছে।
 অমিয়া — অমৃতৰ দৰে।

আৰ্হি প্ৰশ্ন

(ক) অতি চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ১)

- ১। প্ৰথম অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিতাটোৰ নাম কি?
- ২। বেজবৰুৱাই 'প্ৰতিমা' সম্পৰ্কে কি মন্তব্য কৰিছিল?
- ৩। 'জোনাকী' আলোচনীৰ প্ৰথম সম্পাদক কোন আছিল?
- ৪। 'প্ৰতিমাৰ খনিকৰ' বুলি কাক কোৱা হয়?
- ৫। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ কবিতাৰ প্ৰধান বিষয়বস্তু কি?

(খ) চমু প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ২ অথবা ৩)

- ১। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ কবিতা পুথি দুখনৰ নাম লিখা।
- ২। 'জোনাকী' যুগৰ ত্ৰিমূৰ্তি বুলি ক'লে কাক কাক বুজোৱা যায়?
- ৩। 'বনকুঁৱৰী' কবিতাটিৰ লগত কেনেকুৱা জনবিশ্বাস জড়িত হৈ আছে?
- ৪। অসমীয়া ৰোমাণ্টিক কবিসকলে তেওঁলোকৰ কবিতাৰ সমল ক'ৰপৰা গ্ৰহণ কৰিছিল?
- ৫। হাবিৰ মাজত মৰমৰ ধ্বনি কোনে তুলিছিল?

(গ) দীঘল প্ৰশ্ন (প্ৰতিটো প্ৰশ্নৰ মূল্যাংক— ৪ অথবা ৫)

- ১। 'বনকুঁৱৰী' কবিতাটিৰ মূলভাব লিখা।
- ২। 'বনকুঁৱৰী' কবিতাটিত প্ৰকৃতিৰ ৰূপৰ বৰ্ণনা কিদৰে কৰিছে নিজৰ ভাষাত লিখা।

- ৩। 'বনকুঁৱৰী' কবিতাটিত কবিয়ে কিদৰে অতিপ্ৰাকৃত পৰিৱেশৰ সৃষ্টি কৰিছে বুজাই লিখা।
- ৪। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ কবি প্ৰতিভা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।
- ৫। প্ৰসংগ-সংগতি দৰ্শাই ব্যাখ্যা কৰা :
- (ক) অথিৰ বায়ুৰ শিয়ঁৰিল নোম,
উছলাইছে গৈ জান
কাৰণ-নেদেখা আনন্দৰ টোৱে
বুৰালে প্ৰাণীৰ প্ৰাণ।
- (খ) মুকলি চুলিৰে নাম গায় ঘূৰি
চাপৰি টুক্ টুক্ টুক্।
ৰূপহীৰ মেল দেৱযোনি খেল
মানুহে নেদেখা মুখ।

পাঠবোধ :

'বনকুঁৱৰী' কবিতাটোৰ কবিয়ে প্ৰকৃতিৰ অপৰূপ সৌন্দৰ্যৰ মাজত উমলি ফুৰা বনকুঁৱৰীৰ ৰূপ আৰু ধেমালি দেখি এক অনিৰ্বচনীয় আনন্দৰ সন্ধান লাভ কৰিছে।

এক গহীন নিজান দুপৰ বেলা কোনোবাই যেন সুহুৰি মাৰি কাৰোবাক আমন্ত্ৰণ জনাইছে। বতাহৰ বা লাগি গছৰ আগবোৰে হালি-জালি নাচিছে, পাতবোৰ থৰ্ থৰ্কৈ কঁপিছে আৰু শুকান পাতত মৰ্ মৰ্ ধ্বনি উঠিছে। লতাবোৰে মৰমতে যেন ইটোৱে সিটোক সাবটি ধৰিছে আৰু পাতৰ আঁৰৰ কপৌটিয়ে জুমি জুমি তাক চাবলৈ ধৰিছে। কুলু-কুলুকৈ বৈ যোৱা নদীখনলৈ চাই বিৰিখে হালি-জালি হাঁহিছে। তাৰ মাজতে আকৌ বকুল এজোপা, তামোল, লেটেকুৰে ভেটি এটাই এৰাবাৰী এখনৰ চিন দাঙি ধৰিছে। তাত বাঁহৰ মাজে মাজে যেন কোনোবা ঘূৰি ফুৰিছে, পাতে পাতে ফুচ্ফুচাই কিবা কথা পাতিছে, গাতে গা লগাই কপৌ দুটিয়ে

মনৰ মৰম যাচিছে। যথিণী কন্যা যেন কণমানি ছোৱালী এটিয়ে এটা হৰিণী পোৱালি আনি জানৰ পাৰত পানী খুৱাইছে। এপাকত আকৌ আন দুজনীৰে সৈতে মুকলি চুলিৰে টুক টুকৈ চাপৰি বজাই নাম ধৰিছে, ফুল ছিঙিছে, কপৌক সাবটি ধৰি চুমা যাচিছে, খোপাত বনৰ পখিলা গুঁজিছে। মুকুতাৰ মণি শিৰত জিলিকা সৌন্দৰ্যময়ী বনকুঁৱৰী, লগত জলৰ দেৱী নীয়ৰী। বতাহে মৰমৰ ভিক্ষাৰী হৈ প্ৰাণৰ অমিয়া মাধুৰী বিচৰাত দুয়ো প্ৰকৃতি কুঁৱৰীয়ে বতাহক মিচিকি হাঁহিৰে আনন্দিত কৰিছে। আনন্দৰ টোৱে সমগ্ৰ প্ৰাণীৰ প্ৰাণ শিহঁৰিত কৰি তুলিলে।

কবিতাটোত প্ৰকৃতিৰ অপূৰ্ব সৌন্দৰ্যৰ অনুভৱে কেনেকৈ প্ৰাণীজগতক অপাৰ্থিৰ, অনিৰ্বচনীয় আনন্দ দিব পাৰে, কবিয়ে তাকেই প্ৰকাশ কৰিব বিচাৰিছে। চাক্ষুষ দৃষ্টিৰে প্ৰত্যক্ষ কৰা প্ৰকৃতি জগতখনৰ মাজত যে আন এক অপাৰ্থিৰ সত্তা লুকাই থাকে, কবিয়ে যেন তাৰেই সন্ধান দিব বিচাৰিছে।

ওপৰঞ্চি তথ্য :

চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ 'বনকুঁৱৰী'ৰ দৰে ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ প্ৰভাৱ ৰঘুনাথ চৌধাৰী আদি কবিৰ কবিতাতো পৰিলক্ষিত হয়।

শিক্ষকৰ প্ৰতি :

- ১। চন্দ্ৰকুমাৰ আগৰৱালাৰ কবিতাৰ এটা সম্যক ধাৰণা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক দিব।
- ২। 'জোনাকী'ত আৰম্ভ হোৱা ৰোমাণ্টিক আন্দোলনৰ এটা ধাৰণা দিবলৈ চেষ্টা কৰিব।
- ৩। কবিতাটোত ব্যৱহাৰ হোৱা ছন্দ, অলংকাৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিব।
- ৪। ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ বৈশিষ্ট্য সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিব।